

DOI: 10.11649/abs.2020.014

Maksim Duszkin

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk

Warszawa

maksim.duszkin@ispan.waw.pl

<https://orcid.org/0000-0003-4433-1015>

Czasopismo „Acta Baltico-Slavica”: ponad pół wieku badań nad pograniczem bałtycko-słowiańskim

W 2019 roku minęło 55 lat od ukazania się pierwszego tomu czasopisma „Acta Baltico-Slavica” (1964). Do 2019 roku opublikowane zostały 43 tomy¹.

Parę słów należy napisać o historii powstania periodyku. W 1961 roku w Białymstoku odbyła się konferencja archeologiczno-historyczno-lingwistyczna pt. *Pierwsza Konferencja Nauk Historycznych*, poświęcona badaniom ziem północno-wschodniej Polski. Ważny jej efekt stanowiło powołanie Białostockiego Towarzystwa Naukowego. Podstawowym kierunkiem działań Towarzystwa była akcja wydawnicza, która przyniosła powołanie nowego rocznika „Acta Baltico-Slavica” (zob. Powierski, 1972). W pierwszym tomie czasopisma – z roku 1964 – opublikowane zostały materiały ze wspomnianej konferencji. Białostockie Towarzystwo Naukowe wydało też kilka kolejnych tomów. Do powstania Białostockiego Towarzystwa Naukowego bardzo się przyczynił znany polski archeolog, historyk – Jerzy Antoniewicz. Był on sekretarzem generalnym Towarzystwa w latach 1962–1968, a także redakto-

¹ Choć jest to rocznik, z różnych powodów nie zawsze wychodził regularnie: czasami ukazywały się 2 tomy rocznie, czasami zaś zdarzały się roczne lub kilkuletnie przerwy w publikacji.

rem naukowym czasopisma „Acta Baltico-Slavica” w okresie 1964–1970. Funkcję sekretarza redakcji w tych latach pełnił polski archeolog – Jan Kazimierz Jaskanis².

Po śmierci Jerzego Antoniewicza w roku 1970 nastąpiła kilkuletnia przerwa w wydawaniu czasopisma. Następny, ósmy tom, który ukazał się w 1973 roku, redagował historyk – Tadeusz Cieślak. Był to również ostatni tom wydany przez Białostockie Towarzystwo Naukowe.

Kolejne tomy, ukazujące się w latach 1976–1991, publikowane były przez Wydawnictwo Ossolineum (Zakład Narodowy im. Ossolińskich) we współpracy z Zakładem Słowianoznawstwa, a od roku 1977 – Instytutem Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk (obecnie – Instytut Sławiastyki Polskiej Akademii Nauk, dalej cyt. IS PAN)³. „Acta Baltico-Slavica” określane są w tomach jako „organ naukowy” Instytutu. Redaktorem naczelnym czasopisma w roku 1976 zostaje Jan Safarewicz – lingwista, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek rzeczywisty PAN (od roku 1964)⁴. W okresie, gdy sprawował funkcję redaktora, ukazało się trzynaście tomów czasopisma.

Po śmierci J. Safarewicza w 1992 roku funkcję redaktora naczelnego przejmuje Iryda Grek-Pabisowa, która wcześniej, w okresie 1975–1991⁵ (tomy wydane w 1976–1992 roku) była sekretarzem redakcji. To rusycystka, sławistka, która wiele prac poświęciła polszczyźnie na dawnych Kresach północno-wschodnich. Była wieloletnim (1957–2013) pracownikiem IS PAN.

W czasie, gdy I. Grek-Pabisowa była redaktorem, ukazało się kolejnych szesnaście tomów „Acta Baltico-Slavica” (pierwszy – w 1994, ostatni – w 2013 roku⁶). Przez pierwszych kilka lat w tym okresie czasopismo wychodziło bez oficjalnie wyznaczonego sekretarza. W roku 2000 na sekretarza zostaje powołana Małgorzata Ostrówka i sprawuje tę funkcję do roku 2013 (z wyjątkiem tomu 34 (2010), którego sekretarzem była Dorota Rembiszewska).

W roku 2014 w składzie redakcji nastąpiły zmiany. Tom 38 z 2014 roku ukazuje się pod redakcją M. Ostrówki, dotychczasowej sekretarza. Redaktorem naczelną w tymże roku zostaje Anna Zielińska. W latach 2015–2016 powstają dwa tomy monograficzne,

² W późniejszym zaś okresie, aż do roku 2014, J. K. Jaskanis był członkiem Komitetu Redakcyjnego / Rady Naukowej.

³ Zakład Słowianoznawstwa został przekształcony w Instytut w lutym 1977 roku (zob. Mądry, 2016), natomiast w tomie 11 z tego roku widnieje jeszcze stara nazwa. Nowa pojawia się dopiero w tomie 12 (1979).

⁴ Jak podaje Wojciech Smoczyński, J. Safarewicz był autorem kilkudziesięciu prac poświęconych „językowi litewskiemu i zagadnieniom pokrewnym (problematyka bałto-słowiańska, onomastyka bałtycka na terenach zeslawizowanych, polszczyzna litewska)” (Smoczyński, 1992, s. X). O życiu i działalności naukowej J. Safarewicza zob. szerzej: Grek-Pabisowa, 1993; Smoczyński, 1992.

⁵ Daty za: Grek-Pabisowa, 2013.

⁶ Warto podkreślić, że łącznie Iryda Grek-Pabisowa zajmowała się czasopismem „Acta Baltico-Slavica” przez 38 lat (17 lat jako sekretarz i 21 – jako redaktora naczelnego).

językoznawcze, współredagowane przez A. Zielińską i Z. Sawaniewską-Mochową. W roku 2017 wychodzi tom o tematyce historycznej pod redakcją A. Smalianczuka. W 2018 roku A. Zielińska przekazała obowiązki redaktor naczelnej Z. Sawaniewskiej-Mochowej. W okresie 2018–2019 ukazują się kolejne tomy monograficzne.

Opis czasopisma, publikowany praktycznie bez zmian w każdym tomie, poczynając od 1 (1964) aż po 20 (1991), brzmi:

ACTA BALTICO-SLAVICA. Rocznik poświęcony kontaktom słowiańsko-bałtyjskim w dziedzinie historii, językoznawstwa i kultury materialnej. „Acta Baltico-Slavica” są organem naukowym Białostockiego Towarzystwa Naukowego [w późniejszych latach – Zakładu / Instytutu Słowianoznawstwa], poświęconym stosunkom politycznym, społecznym i kulturalnym, jakie zachodziły w przeszłości i zachodzą obecnie między ludami bałtyjskimi (starożytnymi Prusami, Litwinami i Łotyszami) a ludami słowiańskimi (Polakami, Białorusinami i Rosjanami) (wyróżnienie tekstu czcionką rozstrzeloną – M. D.).

Najbardziej intensywne kontakty kulturowe, językowe, polityczne itd. z narodami bałtyckimi miały właśnie wymienione w przytoczonym wyżej cytacie narody słowiańskie, które zamieszkiwały (lub zamieszkują) te same tereny, co narody bałtyckie, lub tereny, bezpośrednio z nimi sąsiadujące. Powyższy opis ustala zatem centrum zakresu tematycznego czasopisma. Tym niemniej publikowane były także artykuły dotyczące innych narodów niż wspomniane, zarówno słowiańskich⁷, jak też bałtyckich⁸.

Czasopismo od samego początku miało charakter interdyscyplinarny. Niemniej można stwierdzić, że o głównym kierunku, w którym się ono rozwijało, o dziedzinie badawczej, na której skupiało uwagę w tym czy innym okresie, w dużej mierze decydowały zainteresowania oraz kontakty naukowe jego redaktorów naczelnych. W okresie, kiedy redaktorem „Acta Baltico-Slavica” był archeolog – Jerzy Antoniewicz, artykuły historyczne, archeologiczne w mojej ocenie nieco przeważają liczbowo nad tekstami z innych dyscyplin humanistycznych (choć te ostatnie są publikowane regularnie, praktycznie w każdym tomie)⁹. W okresie, kiedy redaktorami byli językoznawcy – Jan Safarewicz, a później jego następczyni I. Grek-Pabisowa –

⁷ Np. w artykule A. P. Niepokupnego (Непокупный, 1976) omówiona została kwestia pokrewieństwa niektórych elementów leksykalnych w gwarach ukraińskiego Polesia z odpowiednimi leksemami bałtyckimi.

⁸ Np. w artykułach J. Nalepy (Nalepa, 1966) i W. Toporowa (Топоров, 1966) poruszany jest temat Jaćwingów – wymarłego w XVI wieku narodu bałtyjskiego, blisko spokrewnionego z Prusami i Litwinami.

⁹ Na tle pozostałych tomów z tego okresu wyróżnia się może tylko tom 3 (1966), monograficzny, zdecydowanie lingwistyczny, poświęcony Janowi Otrębskiemu (*Baltica in honorem Iohannis Otrębski*). Natomiast tom 4 z tegoż roku, w którym opublikowane zostały teksty z *VII Międzynarodowego Kongresu Nauk Prehistorycznych i Wczesnohistorycznych w Pradze, 1966*, prezentował wyłącznie problematykę historyczną.

artykuły lingwistyczne liczbowo przeważają nad tekstami z innych dyscyplin, zaś artykuły z zakresu archeologii praktycznie przestają pojawiać się w czasopiśmie. Tendencja ta jest szczególnie widoczna w tomach wydanych po roku 1994, wówczas, gdy redaktor naczelną jest I. Grek-Pabisowa. Tomy 25–27, 34–35 są prawie wyłącznie językoznawcze, a w pozostałych tekstów językoznawczych jest najwięcej. (Przybliżone dane statystyczne zob. w tabeli 1 w *Aneksie*).

Należy podkreślić, że artykuły językoznawcze publikowane w „Acta Baltico-Slavica” są bardzo zróżnicowane metodologicznie i tematycznie – są wśród nich prace diachroniczne i synchroniczne, dialektologiczne i poświęcone normatywnej odmianie danego języka, komparatystyczne i poświęcone jednemu konkretnemu językowi, teksty analizujące gramatykę i skupiające się na leksyce, socjolingwistyczne, onomastyczne, etymologiczne itd. W latach 1964–2019 wychodziły opracowania poświęcone konkretnej gwarze, wybranym właściwościom języka w różnych tekstach literackich lub analizie wybranych leksemów w danym języku ogólnonarodowym, bałtyckim lub słowiańskim, zapożyczeniom, kontaktom językowym na pograniczu itd.

Przykładowa problematyka językoznawcza, często poruszana na łamach czasopisma to:

- język polski na Litwie;
- język litewski w Polsce;
- sławizmy w językach i gwarach bałtyckich;
- bałtyzmy w językach lub gwarach słowiańskich.

Od początku istnienia „Acta Baltico-Slavica” to czasopismo o zasięgu międzynarodowym. Publikowali w nim naukowcy z Białorusi, Rosji, Ukrainy, Czech, Estonii, Niemiec, Włoch, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Rumunii, Francji, Japonii, Szwecji i innych krajów, a także, oczywiście, sporo autorów z Łotwy i Litwy¹⁰. Szczegółowe dane przedstawione są w tabelach 2.1–2.4 w *Aneksie*¹¹.

Na zakończenie warto wspomnieć o kilku ważnych zmianach w funkcjonowaniu czasopisma, wprowadzonych w roku 2014 i w latach kolejnych:

- Obecnie czasopismo ukazuje się wyłącznie w wersji elektronicznej na stronie internetowej czasopism IS PAN, w wolnym dostępie na licencji Creative Commons, która jest bardzo korzystna dla autorów, między innymi dlatego, że mogą swobodnie umieszczać swoje teksty w dowolnych repozytoriach cyfrowych. Dzięki dostępności

¹⁰ Średni procentowy udział autorów litewskich wynosi, według mojej przybliżonej oceny, ok. 5–10%. Przy tym zdarzały się tomy, w których badacze z Litwy w ogóle nie publikowali (np. tomy 25/2000, 26/ 2001–2002), w niektórych natomiast ich udział wynosi prawie 50% (np. tom 30/2006); zazwyczaj zaś udział ten mieści się w przedziale 5–20% w obrębie poszczególnych tomów.

¹¹ Z tabel tych między innymi wynika, że w całym okresie 1964–2019 najwięcej tekstów w „Acta Baltico-Slavica” opublikowali autorzy z: Polski (ok. 500), Litwy (ok. 130), Łotwy (ok. 60), Białorusi (ok. 60), Rosji (ok. 45).

tekstów w Internecie zwiększa się grono potencjalnych czytelników, co może pozytywnie wpływać na liczbę cytowań artykułów publikowanych w czasopiśmie.

- Każdy tekst, składany do czasopisma, oceniany jest przez dwóch niezależnych recenzentów, przy tym redakcja ściśle przestrzega zasady „double blind review”: recenzent nie otrzymuje informacji, kto jest autorem tekstu, autor zaś nie wie, kto był recenzentem.

- Skład Rady Naukowej czasopisma znacznie powiększył się, przy czym liczba członków zagranicznych przewyższa obecnie liczbę członków z polskich instytucji naukowych¹².

- Od roku 2015 (tom 39) wprowadzona została koncepcja tomów monograficznych. W danym tomie publikowane są oprócz stałych działów teksty na określony temat ogólny – i zazwyczaj z określonej dziedziny. Poszczególne tomy monograficzne redagują konkretni członkowie redakcji (zapraszający też czasami do współpracy badaczy spoza składu redakcji) – specjalizujący się w danej dyscyplinie naukowej. Redaktor tomu określa też jego temat. W tej konwencji ukazały się:

- tom 39: *Pogranicza i kontakty językowe na obszarze bałtycko-słowiańskim* (wyłącznie językoznawczy, pod red. Zofii Sawaniewskiej-Mochowej i Anny Zielińskiej);
- tom 40: *Pogranicze bałtycko-słowiańskie w aspekcie leksykalnym i leksyko-graficznym* (prawie wyłącznie językoznawczy, pod red. Zofii Sawaniewskiej-Mochowej i Anny Zielińskiej);
- tom 41: *Polska – Litwa – Białoruś. Historia, która dzieli i łączy* (przeważnie historyczny, redagowany przez Aleksandra Smalianczuka, historyka zajmującego się między innymi stosunkami narodowościowymi na Białorusi i Litwie w XIX i XX wieku);
- tom 42: *Bałtyckie i słowiańskie konteksty (nie)pamięci* (przeważnie kulturoznawczy, literaturoznawczy, współredagowany przez Małgorzatę Kasner oraz Mindaugasa Kvietkauskasa);
- tom 43: *Dziedzictwo językowe i kulturowe pogranicza bałtycko-słowiańskiego. Kontynuacja – Utrata – Odzyskiwanie* (przeważnie językoznawczy, pod red. Zofii Sawaniewskiej-Mochowej i Maksima Duszki).

Czasopismo „Acta Baltico-Slavica” indeksowane jest w takich znanych w Polsce i na świecie bazach publikacji naukowych, jak CEEOL, ERIH i Scopus.

¹² W tym miejscu warto wspomnieć, że na początku, w latach 1964–1970 (tomy 1–7), Rada Redakcyjna, licząca wówczas 10 osób, zasadniczo składała się z polskich badaczy, jedynym zagranicznym jej członkiem był Knut-Olof Falk, szwedzki slawista i bałtysta, profesor Uniwersytetu w Lund. Należał on do Komitetu Redakcyjnego aż do roku 1991. Poczynając od 1976 roku, liczba członków zagranicznych Rady Redakcyjnej / Komitetu Redakcyjnego stale się zwiększa. W ostatnim zaś czasie naukowcy zagraniczni w Radzie Naukowej czasopisma stanowią zdecydowaną większość. W skład Rady powołanej na kadencję 2019–2022 wchodzi 6 naukowców z Polski i 20 uczonych – z zagranicznych ośrodków badawczych.

Na zakończenie warto podkreślić, że „Acta Baltico-Slavica” stara się wykorzystywać nowe możliwości, które przyniósł ze sobą rozwój i upowszechnienie technologii cyfrowych w ostatnich latach, zachowując przy tym swoją specyfikę naukową, międzynarodowy charakter oraz otwartość na różne poglądy dotyczące badanego obszaru pogranicza bałtycko-słowiańskiego. Co więcej, dążenie do przekraczania perspektywy etnocentrycznej i wypracowywanie transnarodowej nomenklatury w badaniach naukowych jest jedną z głównych cech programowych czasopisma.

Bibliografia

- „Acta Baltico-Slavica”: *Focus and scope* [Zakres tematyczny]. (b.d.). ISS PAS Journals: The journals published by the Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences. <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/abs/about/editorialPolicies#focusAndScope>
- Grek-Pabisowa, I. (1993). Jan Safarewicz (1904–1992). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 31, 15–18.
- Grek-Pabisowa, I. (2013). Od Redakcji. *Acta Baltico-Slavica*, 37, 13. <https://doi.org/10.11649/abs.2013.046>
- Mądry, W. (Oprac.). (2016). *Historia*. Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. <https://ispan.waw.pl/default/o-instytucie/historia/>
- Nalepa, J. (1966). Przyczynek do znajomości toponomastyki i mowy Jaćwięgów. *Acta Baltico-Slavica*, 3, 127–133.
- Powerski, J. (1972). „Acta Baltico-Slavica”. *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1972(1), 171–177.
- Smoczyński, W. (1992). Jan Safarewicz (1904–1992): Życie, praca i dzieło. *Acta Baltico-Slavica*, 21, I–XV.
- Непокупный, А. П. (1976). Балтийская и балто-славянская географическая терминология Белоруссии и Украины. *Acta Baltico-Slavica*, 9, 99–123.
- Топоров, В. Н. (1966). Об одной „яत्वяжской” мифологеме в связи со славянской параллелью. *Acta Baltico-Slavica*, 3, 143–149.

Bibliography (Transliteration)

- “Acta Baltico-Slavica”: *Focus and scope* [Zakres tematyczny]. (n.d.). ISS PAS Journals: The journals published by the Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences. <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/abs/about/editorialPolicies#focusAndScope>
- Grek-Pabisowa, I. (1993). Jan Safarewicz (1904–1992). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 31, 15–18.
- Grek-Pabisowa, I. (2013). Od Redakcji. *Acta Baltico-Slavica*, 37, 13. <https://doi.org/10.11649/abs.2013.046>

- Mądry, W. (Ed.). (2016). *Historia*. Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. <https://ispan.waw.pl/default/o-instytucie/historia/>
- Nalepa, J. (1966). Przyczynek do znajomości toponomastyki i mowy Jaćwięgów. *Acta Baltico-Slavica*, 3, 127–133.
- Nepokupnyĭ, A. P. (1976). Baltiiskaia i balto-slavianskaia geograficheskaia terminologiiia Belorussii i Ukrainy. *Acta Baltico-Slavica*, 9, 99–123.
- Powierski, J. (1972). „Acta Baltico-Slavica”. *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1972(1), 171–177.
- Smoczyński, W. (1992). Jan Safarewicz (1904–1992): Życie, praca i dzieło. *Acta Baltico-Slavica*, 21, I–XV.
- Toporov, V. N. (1966). Ob odnoi “iatviazhskoi” mifologeme v sviazi so slavianskoĭ parallel’iu. *Acta Baltico-Slavica*, 3, 143–149.

Aneks

Tabela 1. Artykuły opublikowane w „Acta Baltico-Slavica” – podział według dyscyplin naukowych¹³

Tom	Artykuły lingwistyczne	Artykuły historyczne / archeologiczne	Pozostałe artykuły
1 (1964), red. J. Antoniewicz	6	12	0
2 (1965), red. J. Antoniewicz	4	8	2
3 (1966), red. J. Antoniewicz	25	2	0
4 (1966), red. J. Antoniewicz	0	7	0
5 (1967), red. J. Antoniewicz	0	9	1
6 (1969), red. J. Antoniewicz	1	13	1
7 (1970), red. J. Antoniewicz	2	6	0
Suplement do tomu 7 (1971) (materiały z sesji poświęconej rozwojowi nauk na Białostocczyźnie), red. T. Cieślak	0	8	16
8 (1973), red. T. Cieślak	2	7	1
9 (1976), red. nac. J. Safarewicz	12	6	1
10 (1976), red. nac. J. Safarewicz	9	5	1
11 (1977), red. nac. J. Safarewicz	6	5	0
12 (1979), red. nac. J. Safarewicz	9	5	1
13 (1980), red. nac. J. Safarewicz	8	3	1

Tom	Artykuły lingwistyczne	Artykuły historyczne / archeologiczne	Pozostałe artykuły
14 (1982), red. nac. J. Safarewicz	28	1	1
15 (1983), red. nac. J. Safarewicz	2	6	1
16 (1984), red. nac. J. Safarewicz	28	1	0
17 (1987), red. nac. J. Safarewicz	24	0	2
18 (1987), red. nac. J. Safarewicz	7	13	10
19 (1990), red. nac. J. Safarewicz	10	8	3
20 (1991), red. nac. J. Safarewicz	6	8	2
21 (1992), red. nac. J. Safarewicz	9	4	0
22 (1994), red. nac. I. Grek-Pabisowa	7	3	1
23 (1996), red. nac. I. Grek-Pabisowa	7	3	3
24 (1999), red. nac. I. Grek-Pabisowa	25	1	2
25 (2000), red. nac. I. Grek-Pabisowa	10	0	1
26 (2001/2002), red. nac. I. Grek-Pabisowa	8	1	1
27 (2003), red. nac. I. Grek-Pabisowa	10	1	3
28 (2004), red. nac. I. Grek-Pabisowa	7	0	5
29 (2005), red. nac. I. Grek-Pabisowa	10	1	2
30 (2006), red. nac. I. Grek-Pabisowa	41	0	8
31 (2007), red. nac. I. Grek-Pabisowa	21	1	5
32 (2008), red. nac. I. Grek-Pabisowa	7	0	5
33 (2009), red. nac. I. Grek-Pabisowa	14	1	3
34 (2010), red. nac. I. Grek-Pabisowa	15	0	1
35 (2011), red. nac. I. Grek-Pabisowa	13	1	2
36 (2012), red. nac. I. Grek-Pabisowa	9	0	8
37 (2013), red. nac. I. Grek-Pabisowa	27	1	12
38 (2014), red. nac. A. Zielińska	11	1	4
39 (2015), red. nac. A. Zielińska	11	0	0
40 (2016), red. nac. A. Zielińska	13	0	2
41 (2017), red. nac. A. Zielińska	2	8	2
42 (2018), red. nac. Z. Sawaniewska-Mochowa	2	3	9
43 (2019), red. nac. Z. Sawaniewska-Mochowa	10	1	1

¹³ Podział tu przedstawiony jest w pewnym stopniu umowny. Z jednej strony bowiem, przynależność do tej czy innej dyscypliny wielu artykułów wydaje się dość oczywista i jednoznaczna.

Tabela 2.1. Liczba tekstów opublikowanych w „Acta Baltico-Slavica” przez autorów z różnych krajów w latach 1965–1973¹⁴

Kraj	Tom							Ogółem t. 2–8
	2	3	4	5	6	7	8	
Polska	6	13	11	7	10	5	7	59
Litwa	5	4	-	-	-	3	2	14
Rosja	2	1	-	2	6	-	3	14
Białoruś	1	-	-	3	1	1	2	8
Łotwa	-	-	-	2	2	2	-	6
Szwecja	1	3	-	-	-	-	-	4
Estonia	1	1	-	-	1	-	-	3
Niemcy	-	2	-	-	-	-	-	2
Stany Zjednoczone	-	1	-	-	1	-	-	2

Z drugiej zaś – kategorię zaliczenia do jednej z dyscyplin naukowych niektórych innych tekstów nie jest raczej możliwe ze względu na ich interdyscyplinarny charakter (np. prace zajmujące się historią starożytną korzystają z wyników badań lingwistycznych na równi z danymi archeologicznymi). Co więcej, w czasopiśmie od samego początku nastawionym na publikowanie tekstów z kilku dyscyplin, interdyscyplinarność jest rzeczą naturalną, a w ostatnim okresie wręcz jego cechą programową (por. cyt. z opisu czasopisma udostępnianego na stronie internetowej w zakładce „Focus and Scope [Zakres tematyczny]”: „[„Acta Baltico-Slavica”] preferuje artykuły łączące metody z kilku dyscyplin [...]”; „Acta Baltico-Slavica”: *Focus and scope [Zakres tematyczny]*, b.d.). Autor starał się jednak określić, w miarę możliwości, dyscyplinę w danym artykule „przeważającą” (metodologicznie, pod względem celów przedstawianych badań itd.) i podjąć tę czy inną jednoznaczną decyzję interpretacyjną. W wielu przypadkach mogła ona być dość subiektywna, dlatego dane liczbowe przedstawione w tabeli rozpatrywać należy jako orientacyjne.

Ze względu na to, że autor artykułu jest lingwistą, najprościej mu było podzielić teksty na artykuły lingwistyczne (prace skupiające się na badaniach nad językiem <systemem> oraz użyciem języka <systemu> w tekstach, w tym – w ujęciu historycznym) i artykuły niebędące lingwistycznymi. Te ostatnie (teksty nielingwistyczne) podzielone zostały na „historyczne/archeologiczne” (skupiające się na odtworzeniu i opisie działań człowieka <jednostki lub pewnej wspólnoty> i ich chronologii / zdarzeń <w życiu konkretnego człowieka lub pewnej wspólnoty ludzkiej> oraz ich chronologii, przedstawiające wyniki wykopalisk itd.) i „pozostałe” (niebędące ani „lingwistycznymi”, ani „historycznymi/archeologicznymi” <literaturoznawstwo, etnologia itd.>). Do tej ostatniej grupy zaliczono również takie teksty, w przypadku których trudno było podjąć jednoznaczną decyzję. W niektórych tomach (np. tom 1) artykuły historyczne i językoznawcze wyodrębniono w ramach odpowiednich rozdziałów, co ułatwiało zadanie interpretacji ich dyscypliny naukowej.

Nie zostały wzięte pod uwagę przedmowy do tomów, recenzje, prezentacje nowych publikacji naukowych oraz kronika (teksty jubileuszowe, sprawozdania z konferencji, ze spotkań okolicznościowych, wydarzeń kulturalnych oraz nekrologi itd.), a także życiorysy uczonych i bibliografie ich dorobku. Uwzględniano zaś rozprawy naukowe (artykuły i referaty w tomach pokonferencyjnych – najczęściej teksty z działu „Rozprawy i studia” <t. 1–5> / „Studia i rozprawy” <wariant nazwy stosowany w t. 6–30> / „Artykuły” <od tomu 31>), materiały, artykuły przeglądowe (w pierwszych tomach czasopisma – rozdział „Sprawozdania”) oraz polemiki i dyskusje.

Kraj	Tom							Ogółem t. 2–8
	2	3	4	5	6	7	8	
Włochy	-	2	-	-	-	-	-	2
Czechy	-	1	-	-	-	-	-	1
Wielka Brytania	-	-	-	1	-	-	-	1

¹⁴ Takie przedstawienie danych liczbowych, które obejmowałyby wszystkie 43 tomy w jednej tabeli, byłoby trudne pod względem praktycznym (technicznym). Dlatego zdecydowałem się umieścić te dane w czterech tabelach (2.1–2.4). Tabele odzwierciedlają cztery najważniejsze okresy w funkcjonowaniu czasopisma, związane ze zmianami w składzie redakcji.

Przy obliczeniach przyjęte zostały następujące zasady:

1. Uwzględniono tylko takie teksty, w których została wyraźnie podana afiliacja ich autorów (nazwy instytucji lub przynajmniej – miast, gdzie mieścili się reprezentowane przez autorów instytucje). Informację taką w czasopiśmie podawano, poczynając od tomu 2, przy tym do pewnego momentu w niektórych działach nie zawsze systematycznie. Kompletnie nie podawano informacji o afiliacji autorów w „Suplemencie do tomu 7” (1971), dlatego informacji jego dotyczącej tabela nie zawiera.

2. Teksty z działu „Recenzje i omówienia” / „Recenzje” były uwzględniane tylko w tabeli 2.4. Zaś w tabelach 2.1, 2.2 oraz 2.3 nie były one brane pod uwagę z następujących powodów:

- W tomach 2–8 informacja o afiliacji (miasto) autora recenzji pojawia się w przypadku osób z zagranicy. Przy tym odrębnych recenzji nie podawano wówczas w spisie treści, zaś w tekście głównym łączono je w pewną graficzną całość. Podjęta została decyzja, że te „ciągi” recenzji w analizie tomów 2–8 pod względem afiliacji autorów zostaną pominięte.
- W tomie 9, a następnie w tomach 11–21 czasopismo całkowicie zrezygnowało z publikowania afiliacji autorów recenzji. W niektórych przypadkach jest mi ona znana, natomiast w wielu innych jej ustalenie wymagałoby dodatkowych specjalnych poszukiwań, których celowość wydaje się dość wątpliwa. Wyjątkiem był tom 10 (afiliacja autorów recenzji podana jest w spisie treści), ale dla utrzymania spójności danych w tabeli 2.2 recenzji tych również nie brano pod uwagę.
- Od tomu 25 (2000) czasopismo zaczęło ponownie publikować afiliację autorów działu „Recenzje”, jednak nadal nie zawsze regularnie (niektóre teksty informacji tej nie zawierają). W związku z tym dla utrzymania spójności danych w tabeli 2.3 tekstów z działu „Recenzje” także nie uwzględniano.

Recenzje były brane pod uwagę przy obliczeniach jedynie w tabeli 2.4, bowiem w tym okresie (tom 38 i kolejne) absolutnie każdy tekst tego typu opatrzony jest informacją o afiliacji jego autorów.

3. Informacja o tomie 18 w tabeli 2.2 uwzględnia tylko część referatów opublikowanych wówczas w dziale „Materiały” (*Pierwsza Lituanistyczna Sesja Naukowa LTSK w Puńsku. 29 – 30 sierpnia 1981 r.*) – 21 z 25 opublikowanych tekstów (wyłącznie te, które miały eksplicitnie podaną afiliację autorów).

4. Tekst współautorski rozpatrywany był jako kilka tekstów (np. jeśli został napisany przez dwóch autorów z Polski, był traktowany jako dwa teksty, napisane przez polskich autorów; tekst napisany przez autora z Łotwy i dwóch autorów z Białorusi traktowany był jako jeden tekst, napisany przez autora z Łotwy i dwa teksty – przez autorów z Białorusi). Należy dodać, że tekstów mających kilku autorów było procentowo bardzo niewiele.

5. Gdy autor podawał dwa kraje, tekst w tabeli był przypisywany do obu (tzn. liczony dwa razy).

6. W tabelach 2.1–2.2 Ukraina, Białoruś, Łotwa i inne kraje, które w uwzględnianym okresie miały status republik ZSSR, w tabeli traktowane są jako odrębne państwa; jako odrębne kraje przedstawiane są również Czechy i Słowacja (w omawianym okresie stanowiące wspólne państwo), jak również były republiki Jugosławii (np. Macedonia); NRD i RFN zaś przedstawiane są jako jeden kraj (Niemcy).

Tabela 2.2. Liczba tekstów opublikowanych w „Acta Baltico-Slavica” przez autorów z różnych krajów w latach 1976–1992

Kraj	Tom													Ogółem t. 9–21
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Polska	11	10	9	11	8	15	9	26	11	21	13	13	7	164
Litwa	6	1	1	1	-	2	-	-	-	6	3	2	3	25
Białoruś	3	-	1	2	-	2	-	3	-	-	1	4	-	16
Rosja	-	1	1	-	1	5	-	1	4	-	-	1	1	15
Łotwa	1	-	-	1	2	1	-	-	-	-	5	-	-	10
Niemcy	-	1	-	-	-	1	-	-	5	1	-	-	-	8
Rumunia	1	1	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	7
Szwecja	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6
Stany Zjedno- czone	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	1	5
Ukraina	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Bułgaria	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Francja	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kanada	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Macedonia	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Serbia/ Kosowo (miasto Priština)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Włochy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

Kraje w tabelach 2.1–2.4 ułożone są w kolejności statystycznej, malejąco: od kraju, którego przedstawiciele sumarycznie w danym okresie publikowali najwięcej, do kraju z najmniejszą liczbą opublikowanych w czasopiśmie tekstów.

Tabela 2.3. Liczba tekstów opublikowanych w „Acta Baltico-Slavica” przez autorów z różnych krajów w latach 1994–2013

Kraj	Tom																Ogółem t. 22–37
	22	23	24 ¹⁵	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
Polska	7	11	24	8	9	13	8	11	11	24	10	18	12	16	9	28	219
Litwa	1	4	1	-	-	2	3	-	30	1	4	2	4	3	-	4	59
Białoruś	2	1	1	2	-	1	1	-	6	2	1	-	2	3	4	9	35
Łotwa	1	1	1	3	2	4	4	3	3	1	2	2	1	-	3	3	34
Rosja	-	-	3	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	1	1	2	12
Estonia	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	4
Niemcy	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Ukraina	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	3
Japonia	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Czechy	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Szwajcaria	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabela 2.4. Liczba tekstów opublikowanych w „Acta Baltico-Slavica” przez autorów z różnych krajów w latach 2014–2019

Kraj	Tom						Ogółem t. 38–43
	38	39	40	41	42	43	
Polska	16	14	10	8	9	7	64
Litwa	2	5	8	3	8	7	33
Łotwa	1	2	6	2	1	-	12
Rosja	1	-	1	-	1	3	6
Białoruś	2	-	-	-	-	-	2
Czechy	-	-	-	-	-	1	1
Stany Zjednoczone	-	-	-	1	-	-	1
Szwecja	-	-	-	-	-	1	1
Ukraina	1	-	-	-	-	-	1

¹⁵ Na marginesie dodam, że instytucje w afiliacjach autorów podawano dopiero od tomu 24, a w tomach 2–23 wymieniane były tylko miasta.

Czasopismo „Acta Baltico-Slavica”: ponad pół wieku badań nad pograniczem bałtycko-słowiańskim

Streszczenie

W 2019 roku minęło 55 lat od momentu ukazania się pierwszego tomu „Acta Baltico-Slavica”. W artykule przedstawiono historię czasopisma i omówiono najważniejsze zmiany w składzie redakcji, koncepcji i zawartości pisma (t. 1–43), które dokonały się w różnych okresach wydawania tego rocznika.

Słowa kluczowe: czasopismo „Acta Baltico-Slavica”; nauki humanistyczne; językoznawstwo; historia; historia nauki; badania pogranicza bałtycko-słowiańskiego

The Journal *Acta Baltico-Slavica*: Over Half a Century of Research on the Balto-Slavic Borderland

Abstract

In 2019, fifty-five years have passed since the publication of the first volume of *Acta Baltico-Slavica*. The article presents the history of the journal, including the most important changes in the editorial team, the concept and the content (volumes 1–43) which took place over the years.

Keywords: *Acta Baltico-Slavica* journal; humanities; linguistics; history; history of science; research on the Balto-Slavic borderland

Dr hab. Maksim Duszkin, Associate Professor at the Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw. PhD – 2009, habilitation – 2019, Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences. Editorial Secretary of the journal *Acta Baltico-Slavica* since 2014. Scholarly interests: semantics, pragmatics, corpus linguistics, Russian-Polish comparative studies, history of linguistic thought.

Bibliography (selected): Dokładniej o dokładności: „zaokrągloność” dokładnych określeń ilościowych [More specifically about exactness: “Roundness” of exact quantifications], *Prace Filologiczne* 48, Warszawa (Warsaw) 2003, 133–142; *Wykładniki przybliżoności adnumeratywnej w języku polskim i rosyjskim* [Exponents of adnumerative approximation in Polish and Russian], Warszawa (Warsaw)

2010; Approximation and supposition, *Cognitive Studies* 10, Warszawa (Warsaw) 2010, 121–125; Praktyczny przewodnik po korpusie języka rosyjskiego [A practical guide to the Russian National Corpus], in: M. Hebal-Jeziarska (ed.), *Praktyczny przewodnik po korpusach języków słowiańskich* [A practical guide to the corpora of the Slavic languages], Warszawa (Warsaw) 2014, 142–165; *Лингвистическая идея числительного в русских грамматиках XVIII–XIX веков* [The linguistic idea of the numeral in Russian grammars of the 18th–19th centuries], Warszawa (Warsaw) 2018.

Correspondence: Maksim Duszkin, Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, e-mail: maksim.duszkin@ispan.waw.pl

Support of the work: This work was supported by core funding for statutory activities from the Polish Ministry of Science and Higher Education.

Competing interests: The author is the Editorial Secretary of this journal.

Publication History: Received: 2020-05-11; Accepted: 2020-09-07; Published: 2020-12-31.